

Posudek na bakalářskou práci Fakulty humanitních studií UK v Praze

Autorka práce: **Emma Kelly**

Název práce: „**Environmentální emoce, environmentální žal a ekologická úzkost**“

Vedoucí BP: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Oponent práce: Ing. Michael Bartoš, CSc.

Studentka Emma Kelly si za téma své závěrečné práce zvolila fenomén environmentálních emocí (environmentální žal a ekologická úzkost). Cílem práce pak bylo (kromě popsání stávajícího stavu poznání) empirické ověření, zda oslovení respondenti nějakou formu těchto vybraných emocí prožívají a zda o nich mají povědomí, případně zda je pro ně problematika životního prostředí aktuální téma.

Práci hodnotím z následujících hledisek, která považuji u studentských prací za důležitá (konkrétní kritické připomínky jsou v posudku podtrženy):

Význam a náročnost tématu:

Environmentální emoce, environmentální žal a ekologická úzkost jsou fenomény, jejichž studium a publicita se rozvíjí v posledních desetiletích převážně ve vyspělých státech (ecological grief; Umwelttrauer). Jisté formy environmentálního smutku či žalu můžeme vysledovat již v publikacích z poloviny minulého století (např. *Fairfield Osborn (1948): „Our Plundered Planet“* - „*Naše vyloupená planeta*“; *Rachel Carson (1962): „Silent Spring“*; *zprávy Římského klubu*) případně i v pracích starších, avšak termíny environmentální smutek či žal nebyly ještě používány.

Význam této bakalářské práce je nesporný, neboť studentských závěrečných prací na toto téma, je u nás velmi poskrovnu. Na práci oceňuji, že kromě přehledně a čtivě sestavené literární rešerše (teoretická část) autorka práci doplnila i vlastním empirickým výzkumem, který částečně verifikuje koncepty environmentálního žalu a úzkosti, jak jsou uvedeny v části teoretické.

Logická struktura práce:

Práce je dobře koncipovaná a standardně strukturována, jednotlivé kapitoly jsou vyvážené, není opomenuta žádná nezbytná kapitola. V práci představuje i publikované výzkumy na téma environmentálních emocí, které tuto problematiku zkoumají konkrétně. Snad jen připomínka k tabulkám č. 1, 2 a 3, které jsou pro svoji komplikovanost nepřehledné, těžko čtivé. Možná jiný způsob grafického vyjádření by pomohl se ve výsledcích lépe orientovat.

Metodický postup:

Autorka si vytýčila za cíl empirické ověření, zda oslovení respondenti prožívají nějakou formu vybraných environmentálních emocí. Pomocí pilotního výzkumu a za použití techniky dotazníkového šetření získala data, která následně vyhodnotila základní statistikou.

Přes 200 získaných vyplněných dotazníků je, dle mého názoru, dostačující počet pro takto koncipovaný pilotní výzkum a jeho vyhodnocení.

Otázkou však je, zda podrobné členění emocí (např. úzkost, bezmoc, zoufalství, deprese a strach) jsou respondenti schopni odlišit a zda by u pilotního výzkumu nestačilo některé kategorie sloučit. Dotazník by byl pak pro respondenty přívětivější a výsledky by pak mohly být přehlednější (viz výše). Sama autorka se nad tímto problémem zamýšlí v kapitole Limity.

Formální stránka

Po formální stránce práce odpovídá požadované struktuře studentských závěrečných prací. Obsahuje všechny nezbytné části (kapitoly). Jsou uvedena i omezení (limity) výzkumu. Práce je podrobně členěna, je přehledná a čtivá. Obsahuje minimum překlepů a nejasných formulací. Teoretická část (literární rešerše) má 20 stran stejně tak i část empirická. V příloze je pak uveden dotazník „Výskyt environmentálních emocí v běžné populaci“, jehož zpracováním získala autorka práce relevantní výsledky.

Na základě vlastních zkušeností s dotazníkovým šetření bych změnil formulaci otázky č. 1 „*jaké je vaše pohlaví*“, případně bych ji zařadil na konec dotazníku. Ve stejném smyslu lze použít formulaci otázky: „*jsste – muž, žena, nechci odpovědět*“. Pokud jsme v začátcích našich výzkumů použili otázku „*jaké je vaše pohlaví*“, dostávali jsme pak často kuriózní odpovědi.

Práce s literaturou:

Počet i reprezentativnost citovaných zdrojů odpovídá zaměření práce. Rozsah literární rešerše je vhodně zvolený, jsou využity jak domácí tak zahraniční publikace. Přes čtyřicet citovaných prací svědčí o tom, že se autorka zabývala důkladně zvolenou problematikou.

Naplnění cíle práce:

Cíl závěrečné práce, kterým bylo souhrnně popsat problematiku environmentálních emocí a vlastním výzkumem ověřit, zda se tyto emoce v naší populaci vyskytují, byl splněn.

Poznámka oponenta:

Sám se občas setkávám v kruhu mých kolegů přírodovědců, ekologů či profesionálních ochránců přírody s diskusemi na téma „environmentální emoce“. Určitá část diskutujících zcela chápe, že fenomén environmentálních emocí vystupuje do popředí zejména u mladší generace (*i naše generace si touto životní fází v sedmdesátých letech prošla - viz první zprávy Římského klubu apod.*), druhá skupina diskutujících se pak domnívá, že se jedná pouze o jakýsi současný, časově omezený „moderní“ koncept ve společnosti hojnosti, přestože tento fenomén byl poprvé empiricky dokázán u kanadských Eskymáků (Inuitů).

Za škodlivý důsledek tohoto fenoménu považují fakt, že část mladé generace v důsledku negativních environmentálních emocí uvažuje o bezdětném životě.

Otázky k obhajobě:

1. V Závěru své práce uvádíte: „*Je potřeba aby lidé přestali relativizovat problém těchto negativních environmentálních emocí a aby ti, kteří jsou těmito problémy zasáhnuti, své problémy začali řešit*“. Uveďte příklad, jak toto řešit.
2. V případě, že by respondenti byli výhradně profesionální ochránci přírody, ekologové apod., dopadl by výzkum obdobně, či by byly výsledky odlišné?
3. Pokud by byl u obhajoby ještě čas, mohla byste stručně komentovat poznámku oponenta? Jaký je váš názor?

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm **v ý b o r n ě**.

V Českých Budějovicích, 19. ledna 2021

Ing. Michael Bartoš, CSc.